

УДК 930.253:[821.161.2+929Коцюбинський]

Н. В. САВЧЕНКО*

ЛИСТИ М. М. КОЦЮБИНСЬКОГО У ФОНДАХ ЦДАВО УКРАЇНИ

Подано листи відомого українського письменника та громадського діяча М. М. Коцюбинського до В. К. Винниченка, П. П. Лаврова та І. В. Іванова.

Ключові слова: М. М. Коцюбинський; П. П. Лавров; І. В. Іванов; ЦДАВО України; особовий фонд; епістолярна спадщина.

У Центральному державному архіві вищих органів влади та управління України серед величезного масиву документів зберігаються особові фонди відомих українських державних і громадських діячів, діячів науки і культури. Документи, що містяться в особових фондах, за своїм складом різноманітні. Це, насамперед, біографічні документи, які представлені анкетами, обліковими картками, трудовими книжками, службовими посвідченнями, щоденниками тощо. Також в особових фондах зберігаються рукописні та машинописні твори, наукові праці та статті авторів, фотокартки, листування. Коли переглядаєш усе це, ніби поринаєш у минуле, в життя тих людей, яким вони належали.

Особливий інтерес викликають листи. Епістолярна спадщина є важливим джерелом для вивчення вітчизняної історії в цілому та особливостей суспільного та культурного життя країни, що не знайшли відображення в офіційних документах. Завдяки листуванню можна відтворити деякі події життєвого та творчого шляху відомих історичних постатей.

У цій публікації представляємо увазі читача листи відомого українського письменника та громадського діяча кінця XIX – початку XX ст. М. М. Коцюбинського, 150 років з дня його народження виповнилося восени цього року. Це листи, написані М. М. Коцюбинським упродовж 1909–1911 рр. і адресовані В. К. Винниченку, П. П. Лаврову та І. В. Іванову. Вони зберігаються в особових фондах В. К. Винниченка – політичного та громадського діяча, письменника, Голови Генерального секретаріату Української Центральної Ради, генерального секретаря внутрішніх справ, Голови Ради народних міністрів Української Народної Республіки, Голови Директорії Української Народної Республіки; П. П. Лаврова – видавця та в особовому фонді С. О. Буди – історика,

* Савченко Надія Василівна – провідний спеціаліст відділу використання інформації документів Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України.

журналіста, перекладача, наукового співробітника Всеукраїнської академії наук.

Два листи, адресовані П. П. Лаврову та І. В. Іванову, були написані М. М. Коцюбинським під час його перебування в Італії, на острові Капрі, куди він неодноразово виїжджав на лікування і де познайомився з російським письменником О. М. Горьким. Ці епістоли написані на листівках і датовані 15 та 17 червня 1909 р. Інші два листи написані М. М. Коцюбинським уже в Чернігові. Один з них – лист до В. К. Винниченка, датований 24 серпня 1910 р., другий – до П. П. Лаврова, датований 25 жовтня 1911 р. Лист до П. П. Лаврова написаний на поштовій картці. Епістоли в публікації розміщено в хронологічному порядку. Збережені мовні особливості оригіналу.

№ 1

Лист М. М. Коцюбинського до П. П. Лаврова

15 червня 1909 р.

Capri

Napoli, Capri.

Hotel Royal, 21

Високоповажний Добродію! Ще раз вітаю Вас і бажаю усього найкращого. Звертаюся до Вас з проханням зараз вислати моїм коштом (гроші передам, як повернуся) граматику Тимченка¹ і словник Дубровського² (75 к) на адресу Італія. Napoli, Capri. Villa Spinola. Maxime Gor'ky. Уклін д. Лукичеві³. З великим поважанням М. Коцюбинський.

ЦДАВО України, ф. 4028, оп. 1, спр. 3, арк. 52. Автограф.

¹ Тимченко Євген Костянтинович – український мовознавець, перекладач, академік АН Української РСР, член-кореспондент АН СРСР. Дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, Українського наукового товариства.

² Дубровський Віктор Григорович – український лексикограф.

³ Кропивницький Марко Лукич – український актор, режисер і драматург. Найвідоміші твори: “Доки сонце зійде, роса очі виїсть”, “Глитай, або ж Павук”, “Дві сім’ї”, “Олеся” та ін.

№ 2

Лист М. М. Коцюбинського до І. В. Іванова

17 червня 1909 р.

Capri

Многоуважаемый Иван Васильевич! Так мне хотелось забежать к Вам хоть на минуту, но я был в Кіеве только от парохода до поезда и должен был устроить свои дела. Вместо личного приветствия посылаю его Вам с Капри, где я нашел все то, что мне было так нужно иметь: солнце, красоту, спокойствие и хороших людей. Чувствую себя бодрее и здоровее. Как поживаете Вы? Прошу не забывать искренне уважающего Вас М. Коцюбинского.

ЦДАВО України, ф. 3964, оп. 1, спр. 8, арк. 2. Автограф.

№ 3

Лист М. М. Коцюбинського до В. К. Винниченка

24 серпня 1910 р.

Чернігів

Дорогий товаришу! Пишу до Вас коротко, бо не знаю, чи дійде сей лист, так я запізнився з відповіддю. А то не з доброї волі. Повернувши з-за кордону щось коло 15 с. м., я не міг одшукати Вашого листа, якого мені не пересилали на Капрі і отже тільки сьогодні знайшов його.

Не знаю, як мені бути з “Універс.[итетською] бібліотекою”: я продав сеї свої оповідання “Знанію” яке ще сеї зими має випустити 1-й том. Отож-чи зручно давати ті самі річі і сюди і туди. Мабуть незручно.

Як бачите, починають російські видавці цікавитися нашою літературою, але як нас стріне російський читач – ото цікаво. Про Вашу повість чув я од тих, що її читали. Я дуже цікавий знати, яке вражіння вона зробить на мене. Хотів би перечитати. Може скажете прислати мені примірник? Буду дуже вдячний.

Ціле літо я спочивав та набував сил на зиму. Звісно, за сей час нічого не писав, одкладаю на осінь роботу. З здоров'ям моїм доволі погана справа: у мене серйозна вада серця та до нього ще й астма на сердешному ґрунті. А при таких умовах, та ще тяжко заробляючи на хліб (література не нагодує!) – трудно писати багато. Дуже прохаю Вас одписати мені та надати певну адресу. Тоді й я напишу більше. Не хочеться багато писати, коли не маєш певности, що лист дійде до рук.

Як Ваше здоров'я? Чи поправились?

Сердечно цілую Вас, дорогий товаришу. Бажаю Вам здоров'я та успіху в праці.

Ваш М. Коцюбинський.

ЦДАВО України, ф. 1823, оп. 1, спр. 31, арк. 29-30. Автограф.

№ 4

Лист М. М. Коцюбинського до П. П. Лаврова

25 жовтня 1911 р.

Чернігів

Любий Павле Пилиповичу! Вчора послав Вам рекомендованою бандеролью рукопис свого оповід. “Тіні забутих предків” – для “Вістника”.

М. С.¹ писав мені про те, що Вас обвинувачують за “Поле крови”. Ілля Людвигович Шраг² буде в Києві тільки 2/ХІІ, отже просить Вас прислати йому акт обвинувачення, коли вже його Вам доручили і взагалі повідомити його листом про становище справи. Тоді він може порадить Вам, як се просив зроби М. С-ч.³ Бувайте здорові. Уклін д. [...] ⁴. Чи вийшов нарешті “Дебют”?

Ваш М. Коцюбинський.

ЦДАВО України, ф. 4028, оп. 1, спр. 3, арк. 53–53 зв. Автограф.

¹ Грушевський Михайло Сергійович – визначний український історик, політичний діяч, публіцист.

² Шраг Ілля Людвигович – громадський діяч, чернігівський адвокат, член І Державної думи.

³ Грушевський Михайло Сергійович – визначний український історик, політичний діяч, публіцист.

⁴ Слово не розібрано.

Представлены письма известного украинского писателя и общественного деятеля М. М. Коцюбинского к В. К. Винниченку, П. Ф. Лаврову и И. В. Иванову.

Ключевые слова: М. М. Коцюбинский; П. Ф. Лавров; И. В. Иванов; ЦГАВО Украины; личный фонд; эпистолярное наследие.

There is given the correspondence of M. Kotsyubynskyi, the famous Ukrainian writer and public figure to V.K. Vynnychenko, P. P. Lavrov and I. V. Ivanov.

Key words: M. M. Kotsyubynskyi; P. P. Lavrov; I. V. Ivanov; the Central State Archives of Supreme Bodies of Power and Government of Ukraine, the personal fond; the epistolary heritage.